

781) i novčanih jedinica (str. 782) u upotrebi u srednjovjekovnom Zadru te donosi karta Zadra iz kraja 14. stoljeća (str. 783). Na posebnom listu dodani su ispravci tipografskih pogrešaka.

Knjiga je ukusno opremljena trudom akademskog slikara Luke Gusića te je na naslovnici otisnut bilježnički znak Andrije iz Cantua.

Kako je već naglašeno, knjiga je vrijedan doprinos hrvatskoj historiografiji i svim povjesničarima koje zanima srednjovjekovna povijest kako Hrvatske tako i njenog šireg sredozemnog okruženja. Nadati se je da će joj uskoro slijediti preostala dva svežnjica te će se time zaokružiti izdanje svih postojećih zadarskih bilježničkih izvora za razdoblje koje prethodi ponovnoj inkorporaciji Zadra Ugarsko-hrvatskom kraljevstvu i vrhuncu zadarskog srednjovjekovnog razvoja u drugoj polovini 14. stoljeća.

Damir Karbić

JADRANKA NERALIĆ, **Priručnik za istraživanje hrvatske povijesti u Tajnom vatikanskom arhivu od ranog srednjeg vijeka do sredine XVIII. stoljeća. Schedario Garampi, 2 sv.**, Zagreb, Hrvatski institut za povijest, 2000., 962 str.

U sklopu biblioteke "Hrvatska povjesnica. Posebna izdanja" koju izdaje Hrvatski institut za povijest u Zagrebu objavio je i kritičko izdanje dijelova glasovitog vodiča kroz fondove Tajnog vatikanskog arhiva koji se odnose na povijest hrvatskih biskupija, a koje je izradio osamnaestostoljetni povjesničar i dvadesetogodišnji upravitelj istog arhiva kardinal Giuseppe Garampi. Izdanje je pripremila Jadranka Neralić, djelatnica Hrvatskog instituta za povijest. Garampijev inventar (*Schedario*) predstavlja golemu zbirku od 125 svezaka folio formata sa ukupno oko 800000 kratkih regesta, od kojih se na hrvatsku povijest (u prvom redu crkvenu) odnosi 11186 koji se ovdje objavljuju. Izdanje je objavljeno u dva sveska, ali sa neprekinutom paginacijom (sv. 1, str. 1-468, sv. 2, str. 469-962).

Osim samog kritičkog izdanja navedenih dijelova Garampijevog skedarija izdanju je na početku dodano uvodno poglavlje (str. 1-90). Taj uvodni dio sastoji se od predgovora (str. 1-4), pregleda povijesti Tajnoga vatikanskog arhiva (str. 4-13), životopisa kardinala Giuseppea Garampija (str. 13-19), objašnjena je važnost i dan opis samog Skedarija (str. 19-29), dano je objašnjenje kratica korištenih u Skedariju (str. 30-41) te načina na koji su arhivski fondovi citirani u njemu (str. 42-63), popis kratica izdanja korištenih u Skedariju (str. 63-67) i suvremenih diplomatskih izdanja u kojima je objavljivana građa Tajnog vatikanskog arhiva (str. 67-71), abecedni popis "nadbiskupija, biskupija, regija, prezimena i pojmova" uključenih u izdanje, tj. poglavlja u kojima je građa raspoređena, te brojevi skeda koje se na njih odnose (str. 72) što ujedno služi i kao detaljnije kazalo sadržaja cijelog izdanja, budući da je cijelo izdanje u samom kazalu sadržaja naznačeno samo kao

cjelina. Slijedi popis današnjih arhivskih fondova i registara unutar istih fondova korištenih u ovom izdanju (str. 73-90). Sadržaj se nalazi na nepaginiranom listu prije Predgovora, a na također nepaginiranoj stranici ispred njega otisnuta je i karta biskupija i nadbiskupija u Hrvatskoj i Bosni preuzeta iz kataloga izložbe "Croati – Cristianesimo – Cultura – Arte" (s prevedenom legendom, ali neprevedenim pojmovima na samoj karti).

Najveći dio knjige odnosi se, prirodno, na samo izdanje Skedarija (str. 91-911). Nakon što je dan pojam pod kojim se navedena skeda nalazi u skedariju (ime biskupije odnosno nadbiskupije i sl.) otisnut je broj sveska i paginacija originalnog skedarija. Sami upisi prikazani su dvostupačno. Svakoj skedi dodan je tekući broj i transkribiran je njen tekst u lijevom stupcu, a u desnom se nalazi kritički aparat (ispravljena signatura prema sadašnjem stanju u arhivu te podaci o dosadašnjim izdanjima u skraćenom obliku). Upisi su uneseni u originalnom poretku iz Garampijevog skedarija. Izdanje je popraćeno kazalima osobnih imena (str. 913-951), mjesta (str. 952-956), te pojmova sadržanih u skedama (str. 957-962). Nažalost, kazala su relativno šturo sačinjena te često nedostaju uputnice na druge načine identifikacije (prezimena, pridjevci), a osobe u indeksu su samo iznimice identificirane. Bilo bi vrijedno i da postoji kronološki indeks dokumenata, tim više što je izdanje, kako je već spomenuto, sređeno prema originalnom redosljedu a ne kronološkom te time unekoliko zamršeno za upotrebu. Ipak, uzevši u obzir obim i vrijednost čitavog posla navedeni prigovori su minorni.

Izdanje Garampijevog skedarija od velike je važnosti svim povjesničarima koji se upuste u istraživanje fondova Tajnog vatikanskog arhiva te je njegova pojava vrijedan doprinos na kojem treba čestitati i autorici, Jadranki Neralić, i izdavaču, Hrvatskom institutu za povijest.

Damir Karbić

Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća, Hrvatski institut za povijest, Zagreb 1999.-2000., sv. 1, 220 str., sv. 2, 204 str. i sv. 3, 240 str.

Poslije višegodišnjeg istraživanja u Državnom i dvorskom arhivu Austrije u Beču te analize materijala trojica eminentnih hrvatskih povjesničara - Alexander Buczynski, Milan Kruhek i Mirko Valentić – predstavili su hrvatskoj javnosti prve rezultate svoga rada na znanstvenom projektu o hrvatskim tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća. Naime, godine 1999. objavili su prva dva sveska ("Gradiška pukovnija" i "Brodsko pukovnija"), a godinu dana poslije i treći svezak ("Petrovaradinska pukovnija") iz edicije naslovljene "Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća".

Projekt je osmišljen 1995. godine u Hrvatskom institutu za povijest i utemeljen na spoznaji o postojanju vrijedne kartografske zbirke iz razdoblja Habsburške monarhije